

6 • mei 2019

Nieuwsbrief Graaf Reinaldalliantie

dijkversterking Gorinchem - Waardenburg

Start verdere detaillering nieuwe dijk

In december vorig jaar hebben we u geïnformeerd over de extra tijd die het dijkversterkingsproject Gorinchem-Waardenburg neemt om de kostenramingen bij te stellen. De afgelopen maanden zijn tientallen voorstellen ontwikkeld, waarmee we de laatste ramingen van de uitvoeringskosten naar beneden kunnen bijstellen. Dat is in aanvulling op het verder uitwerken van het voorkeursalternatief, waarbij onzekerheden worden verkleind.

Deze voorstellen vertaalt het waterschap in aanvullend beleid, dat ter besluitvor-

ming wordt voorgelegd aan het nieuwe Algemeen Bestuur van het waterschap. Dan werkt het waterschap de 'Ontwerpuitgangspunten Primaire Waterkeringen 2016' - waar de dijkversterkingsprojecten van Waterschap Rivierenland nu mee werken - bij naar de nieuwe normering én de laatste inzichten van 2019.

Vooruitlopend daarop gebruiken we op dit moment de voorstellen als uitgangspunt voor het verder detailleren van het ontwerp van de nieuwe dijk. Het werken aan deze verbeteringen in de afgelopen periode heeft ertoe geleid dat onze planuitwerking een

aantal maanden langer gaat duren. Naar verwachting is het ontwerp van de nieuwe dijk eind van dit jaar gereed en zal het ontwerp projectplan Waterwet in het voorjaar van 2020 ter inzage liggen. Van uitstel van het project is geen sprake op dit moment.

Hoe vinden we de beste oplossing?

De voorstellen om de kostenramingen naar beneden bij te stellen zijn op hoofdlijnen te verdelen in vier groepen:

1. Uitwerken van het standaardproces. Door eerder dan gebruikelijk in deze planvormingsfase al te verfijnen verkleinen we de risico's bij de verdere uitwerking van het voorkeursalternatief. Bijvoorbeeld door nu extra grondonderzoek uit te voeren weten we meer voor het ontwerp.

2. Aanscherpen van uitgangspunten vanuit het beleid

De voorstellen voor de belangrijkste aanpassingen van beleid gaan over de onderwerpen kruinhoogte, bekleding van de dijk, leeflagen op de dijk, grondverwerving en kabels & leidingen. Het is bijvoorbeeld niet altijd nodig om alle grond, die nodig is voor de dijkversterking, als waterschap in eigendom te hebben. Alternatieven als zakelijk recht zijn ook mogelijk.

3. Innovaties. Als alliantie staan we voor het leveren van meerwaarde, zowel maatschappelijk als financieel. Daarom maken we meer gebruik van nieuwe technieken en oplossingen.

4. Samenspel van theorie en praktijk. De praktische invulling van de nieuwe regenregels ontwikkelt zich voortdurend. Uit deze ontwikkeling zijn voor de uitwerking van ons voorkeursalternatief de onderwerpen piping, macrostabiliteit en proevenverzameling van belang. Als voorbeeld willen we noemen dat onze én landelijke experts ten aanzien van piping samen tot het inzicht zijn gekomen dat de uiterwaarden lokaal minder doorlatend zijn dan tot nu toe is aangenomen. En dat het verantwoord is om deze sterkte te gebruiken om de versterkingsopgave te verminderen.

Uitgangspunt blijft dat we vasthouden aan de kwaliteit van het voorkeursalternatief.

Meten = weten

De afgelopen periode zijn verschillende aanvullende onderzoeken op de dijk en in de directe omgeving van de dijk uitgevoerd. De uitkomsten gebruiken we om het ontwerp van de nieuwe dijk meer in detail te kunnen uitwerken.

Dit leidt tot een nadere detaillering van het ontwerp. Ook gebruiken we deze ontwerpen om de effecten van de dijkversterking op de omgeving te bepalen, zoals de effecten op natuur. Hieronder zetten we de diverse onderzoeken op een rijtje.

Bouwkundige onderzoeken

Afgelopen februari zijn wij gestart met het ophalen van bouwkundige gegevens: de bouwkundige onderzoeken. Wij hebben de bouwkundige gegevens van ongeveer 150 panden nodig voor het goed inpassen van de woningen in het ontwerp van de nieuwe dijk en daarom worden deze woningen aan de dijk onderzocht. Daarnaast wordt de schadegevoeligheid van de woningen onderzocht. De bewoners van deze panden hebben hierover een brief gekregen. Deze bouwkundige onderzoeken ronden wij in mei af. Voor de start van de uitvoering maken we nog een nulopname van alle dijkwoningen. De gegevens uit de nulopname zijn nodig om tijdens en na de werkzaamheden te bepalen of een woning schade heeft opgelopen. Het maken van deze nulopname zullen we tijdig aankondigen.

Grondonderzoeken

Met sondeerwagens hebben we vanaf oktober 2018 langs de hele dijk de sterkte van de ondergrond bepaald. Hiermee krijgen we inzicht in hoe de grond zich gedraagt tijdens en na de dijkversterking.

Daarnaast hebben we op veel plaatsen in de bodem geboord. Hiermee kunnen we bepalen uit welk materiaal de bodem bestaat (veen, klei, zand, enzovoort). We verwachten het grondonderzoek eind mei af te ronden. Voor de Kerkwaard in Haaften vindt het grondonderzoek plaats als het voorkeursalternatief duidelijk is geworden.

Duikonderzoek Dalemse Sluis en inlaat fortgracht bij Fort Vuren

In de dijk zitten verschillende constructies die mede de sterkte van de dijk bepalen. Van twee van deze constructies hebben we nog niet de juiste gegevens. Om dit te onderzoeken gaan duikers binnenkort de Dalemse Sluis en een waterinlaat bij de fortgracht van Fort Vuren onder water inspecteren. De duikers kijken bijvoorbeeld naar de kwaliteit van de houten sluisdeuren en het metselwerk van de inlaat.

Beelopnames vanuit de lucht

De Graaf Reinaldalliantie is in april gestart met het maken van beeldopnames vanuit de lucht met behulp van drone-apparatuur. Dit is nodig voor het inmeten

en vastleggen van de huidige situatie. De beeldopnames zijn gericht op de terrein-situatie (perceel en opstallen), die in de omgeving van het dijkversterkingstraject liggen. De beeldopnames worden uitgevoerd door Ratio Survey en door Heijmans. We verwachten de beeldopnames in juni 2019 af te ronden.

Natuuronderzoek

De afgelopen periode is onderzoek uitgevoerd naar de bestaande beschermde flora- en faunasoorten binnen het projectgebied. Het onderzoek heeft zich ook gericht op de mogelijke vleermuizen of beschermde vogelsoorten in bijgebouwen langs de dijk. Met de verzamelde gegevens beoordelen we of de voorgenoemde ingrepen door de nieuwe dijk effecten hebben op beschermde gebieden of soorten.

hergebruiken voor de dijkversterking. Ook willen we het gebruik van nieuwe grondstoffen voorkomen daar waar dat niet nodig is. We zijn daarom nu aan het berekenen of we met minder nieuwe steenbekleding de dijk ook veilig kunnen maken.

Klimaat en energie

Op het gebied van klimaat en energie werken de aannemers in de alliantie aan de reductie van CO₂.

De komende tijd gaan we bovenstaande doelen concreter uitwerken. We houden u op de hoogte.

In gesprek met Marianne Morren

Marianne Morren is voorzitter van de klankbordgroep van dijkversterking Gorinchem-Waardenburg.

Kennen de mensen in het gebied je al?

Een deel van de mensen kent mij mogelijk al vanuit mijn functie als waarnemend burgemeester van Neerijnen in 2010 – 2011 en daarna ben ik nog een tijdje waarnemend burgemeester van Geldermalsen geweest. In die tijd heb ik het gebied en de mensen goed leren kennen. Verder heb ik ervaring als voorzitter van andere klankbordgroepen in het kader van het programma Ruimte voor de Rivier (specifiek voor de Lek) en ben ik enthousiast geraakt over participatie. In 2012 ben ik gevraagd als voorzitter van de klankbordgroep van de hoogwatergeul Varik-Heesselt. Toen vervolgens in 2014 het hoogwaterbeschermingsprogramma van start ging was het een logische stap om voorzitter te worden van de klankbordgroep van zowel Gorinchem-Waardenburg als Tiel-Waardenburg.

Wat vind je van je rol als voorzitter van de klankbordgroep Gorinchem-Waardenburg?

Het proces van participatie is relatief nieuw. Bovendien verdient de omgeving dat deze dijkversterking beter gaat dan de vorige dijkversterking rond 1995. Beter in de zin dat een brede omgeving vroegtijdig betrokken wordt bij de plannen en dat er goed geluisterd wordt. Hier wil ik graag aan bijdragen en zie het ook als een uitdaging om te zorgen dat de klankbordgroep een redelijke afspiegeling is van mensen, die wonen en werken in het gebied. Verder vind ik het belangrijk dat ik mijn rol als onafhankelijk voorzitter kan invullen doordat ik geen belangen in het gebied heb. En dat ik vanuit mijn eigen bestuurlijke ervaring heel goed weet hoe de hazen lopen en welke invloed ik namens de mensen kan uitoefenen.

Wat is de rol van de klankbordgroep in het project Gorinchem-Waardenburg?

De klankbordgroep heeft een adviserende rol voor zowel de Graaf

Reinaldalliantie als de bestuurders van het waterschap. Als voorzitter van de klankbordgroep zit ik ook in de bestuurlijke begeleidingsgroep van dit project en kan ik dus ook persoonlijk de adviezen van de klankbordgroep op tafel brengen waar de medeoverheden, die ook adviseren, aan tafel zitten. Als voorzitter van de klankbordgroep is het belangrijk om duidelijk en realistisch te zijn: de klankbordgroep adviseert, de bestuurders beslissen uiteindelijk. Ik probeer ervoor te zorgen, dat de adviezen van de klankbordgroep realistisch zijn en tot concrete, heldere besluitvorming kunnen leiden. Een mooi voorbeeld daarin is het laatste advies van de klankbordgroep om de huidige stand van zaken van het project in relatie tot de discussie rond 'de dure dijkversterkingen' helder en eenduidig te communiceren naar bewoners, gemeenten en bestuurders. Als je dan het [artikel](#) van 26 maart van Omroep Gelderland leest, zie je dat het effect heeft gehad. Gorinchem-Waardenburg maar ook Tiel-Waardenburg zijn zogenaamde koploperprojecten in de zin dat deze dijktrajecten het meest urgent zijn en als eerste aangepakt moet worden. Dit samen met het feit dat we nog lerende zijn met de nieuwe normering en het Rijk die meekijkt met de financiën, maakt het extra waardevol de omgeving breed te betrekken. Daar draag ik graag aan bij.

Een duurzame dijk

Duurzaamheid, klimaat en energie zijn actuele thema's in Nederland. De Graaf Reinaldalliantie werkt aan een veilige en leefbare dijk die ook duurzaam is.

In de verkenningsfase hebben we duurzaamheid al een belangrijke plaats gegeven in de afweging naar het voorkeursalternatief: ongeveer tweederde van de dijk wordt met grond versterkt. Grond is duurzamer dan constructies omdat grond in de toekomst makkelijker is aan te vullen. Bovendien: 'grond roest niet' en kan wanneer dat nodig is gemakkelijk worden hergebruikt. Maar duurzaamheid gaat over meer dan gebruik van grond. Het gaat ook over gebruik, beleving en toekomst van het gebied (ruim-

telijke kwaliteit), over duurzaam materiaalgebruik en over klimaat en energie.

Gebruik, beleving en toekomst van het gebied

De afgelopen jaren zijn allerlei wensen opgehaald en hebben de ensemblewerkgroepen ideeën aangedragen om de dijk en het gebied langs de dijk meerwaarde te geven. Deze wensen werken we nu verder uit en ze worden afgewogen met alle betrokken overheden. Voorbeelden:

de aanleg van klompenpaden tegelijkertijd met de dijkversterking of de aanleg van duurzame verlichting langs de dijk. We laten elke paar maanden aan de klankbordgroep en overheden zien hoe we er met elkaar voor staan en we bespreken dan hoe we verder werken aan deze wensen.

Duurzaam materiaalgebruik (circulariteit)

Een circulaire dijkversterking betekent dat we spaarzaam omgaan met grondstoffen, dat we zoveel mogelijk grond en andere materialen hergebruiken en zo min mogelijk materiaal afvoeren. We willen daarom bijvoorbeeld grond uit de uiterwaarden

Samenwerken bij bescherming tegen overstromingen

Dijkversterking Gorinchem-Waardenburg is onderdeel van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en valt onder het Deltaprogramma van het Rijk. Het Rijk

en de waterschappen nemen vanuit het HWBP gezamenlijk maatregelen om Nederland te beschermen tegen overstromingen. Waterschap Rivierenland werkt samen

met bewoners en andere betrokkenen om goede dijkversterkingsplannen te maken. In de periode tot 2050 gaat het om zo'n 400 km dijken in het rivierengebied.

'Witte vlekken' op de kaart

Op 7 maart heeft een inloopbijeenkomst plaatsgevonden voor belanghebbenden aan de dijk in dijkvak 10a (Vuren). Dit was tot op heden nog een 'witte vlek'; een dijkvak waarvoor nog geen oplossing voor de dijkversterking was gekozen. Na een zorgvuldige afweging wil de Graaf Reinaldalliantie aan het bestuur van het waterschap voorstellen om de dijk in dit dijkvak te versterken door een oplossing met grond (buitenwaarts), waardoor de kruin van de dijk meer de uiterwaarden in verschuift. Dit voorstel is met de belanghebbenden besproken. Aan de westzijde van dit dijkvak is het plan om de dijk te versterken nog niet duidelijk,

hiervoor zijn meer lokale gegevens nodig om dit op de juiste wijze te kunnen bepalen.

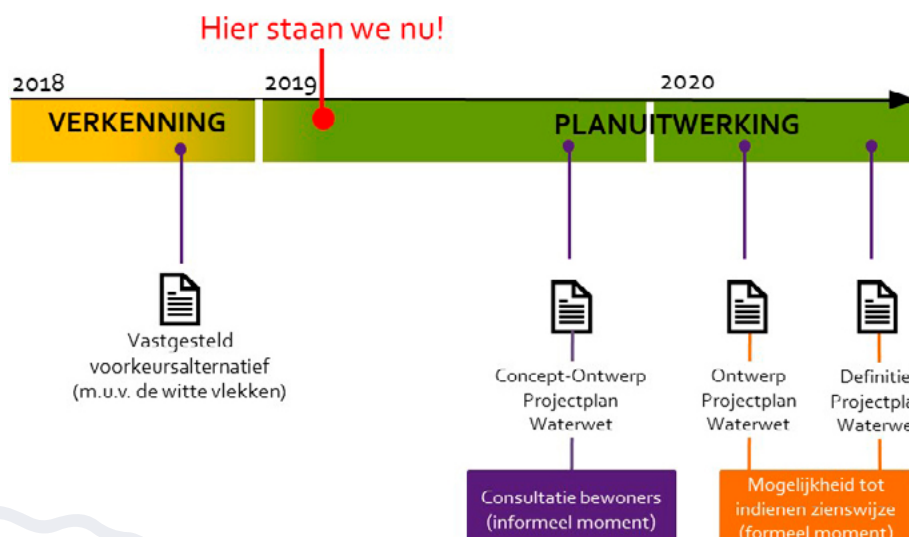
Op 26 maart was er een inloopbijeenkomst voor belanghebbenden aan de dijk in dijkvak 3 (de Kerkewaard). Voor deze 'witte vlek' is nog geen oplossing gekozen, maar we hebben de aanwezigen geïnformeerd over de voortgang in dit dijkvak. Hier onderzoeken wij nog twee oplossingen: een versterking van de bestaande dijk en een dijkverlegging langs de overnachtingshaven. De dijkverlegging over de Hertog Karelweg is na een zorgvuldige afweging afgefallen. In beide overgebleven oplossingen kunnen alle woningen behouden blijven.

Wat kunt u de komende maanden verwachten?

In oktober 2018 heeft het bestuur van Waterschap Rivierenland het voorkeursalternatief (met uitzondering van de locaties Vuren en de Kerkewaard in Haften) vastgesteld. Het volgende belangrijke moment is het ontwerp projectplan Waterwet en de bijbehorende vergunningen. Deze komen formeel aan het begin van

2020 ter inzage. Tot die tijd werken we het voorkeursalternatief meer in detail uit en maken we hiervan technische ontwerptekeningen. Deze tekeningen gaan we vervolgens met alle belanghebbenden delen. Als alles goed gaat, vindt een consultatieronde (in de vorm van een inloopbijeenkomst) eind van dit jaar plaats.

Meer informatie

De nieuwsbrief over dijkversterking Gorinchem-Waardenburg is een uitgave van de Graaf Reinaldalliantie. Deze alliantie is een samenwerking tussen Waterschap Rivierenland en Waalensemble. De nieuwsbrief is verstuurd naar alle belanghebbenden en geïnteresseerden van de dijkversterking. Zijn uw gegevens onjuist of wilt u de nieuwsbrief per post of via e-mail ontvangen? Stuur dan een e-mail met uw adresgegevens naar mail@gralliantie.nl. Ook als u zich wilt afmelden voor deze nieuwsbrief kunt u ons een mail sturen of bellen.

Voor algemene vragen kunt u contact met ons opnemen via de alliantietelefoon: 06 22 88 08 09. Dit project kunt u vinden op de website: www.gralliantie.nl.

Graaf Reinaldalliantie
Waaldijk 91
4214 LC Vuren
06 22 88 08 09
f Dijkversterking
Gorinchem-Waardenburg